Ч. 24 Неділя 1 (13) лютого 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Сойм краєвий.

(19 засїданє з дня 5 лютого 1898).

На сїм засїданю вели ся наради над слїдуючими важнїйшими справами:

В справі кадетскої школи у Львові ухвалено: Зносить ся ухвали сойму що-до активованя сеї школи з 1892 р. Сойм признає громадї міста Львова на школу кадетску 28-лїтну ренту по 2.500 зр. почавши від 1898 р. і вставляє першу рату до буджету.

Опісля слїдувала справа основаня рускої ґімназиї в Тернополи (внесенє пос. Барвіньского). Комісия поставила внесенє: Взиває ся ц. к. правительство, щоби в містї Тернополи оснувало ґімназию з руским язиком викладовим, на разї в видї кляс паралельних при польскій ґімназиї, доповнюваних по черзї від першої кляси що року і щоби першу паралельну клясу відкрило як найскорше, — коли то буде можливе, вже з днем 1 вересня 1898 р.

Над сею справою завела ся була довша дискусия. Перший промавляв пос. Еміль Торосевич, котрий противив ся внесеню комісиї, доказуючи, що тим робить ся лиш ріжницю межи Поляками а Русинами і що то доводить до згубних наслїдків, бо вже нинї говорять Русини, що згода межи Поляками а Русинами буде аж тогди, коли Поляки підуть собі за Сян. Ми мали тут — казав бесїдник — вже богато симпатичних руских послів, але посол Барвіньский найбільше край коштує. Бесїдник заявив, що буде голосувати против внесеня і просив о поіменне голосованє.

Пос. Коритовский заявив, що тернопільска рада повітова заявила ся значною більшостию против утвореня рускої ґімназиї, бо не хоче творити національного сепаратизму в краю; она єсть за заведенєм обовязкової науки обох язиків. Бесїдник заявив, що буде голосувати против внесеня.

Опісля промовляв пос. Барвіньский за своїм внесенєм. (Бесїду єго ми вже подали). — Пос. ґр. Войтїх Дїдушицкий заявив, що бажав би з цїлої душі, щоби цїла людність краю як руска так і польска стреміла до одної цїли і щоби братня любов обгорнула оба народи. Ухвала ради повітової єсть важна, але сойм не може стояти на тім становищи, щоби голос ради повітової мав рішати о мнїню сойму. Бесїдник заявив ся за внесенєм. — Пос. Ольпіньский зазначив, що Польща не додержала супротив Руси гадяцкого договору, а то відтак відбило ся на самій Польщі. — Пос. Чайковский полемізував з Ольпіньским і зазначив, що руска інтеліґенция і так не посилає своїх дїтий до руских шкіл. — Пос. Вахнянин підпирав внесенє комісиї. — Пос. Чарковский-Голїєвский поставив внесенє, щоби справозданє комісиї відослати назад до Видїлу краєвого, щоби він перевів точні переговори з радою повітовою. — Пос. Єнджейович заявив, що він для піддержаня згоди і гармонії, яка витворила ся в соймі, буде голосувати за внесенєм. — Пос. др. Савчак полемізував з пос. Чарковским і сказав, що рада повітова не була очевидно добре поінформована о станї річи. — Пос. Барвіньский ще раз підпирав внесенє комісиї. — Пос. Милан підпирав так само то внесенє і сказав, що тих, котрих очи звернені на північ, треба би вислати туди окремим поїздом.

Наконець сойм відкинув внесенє Чарковского-Голїєвского, за котрим заявило ся лиш 6 послів, і ухвалив внесенє комісиї 88 голосами против 12 на 100 голосуючих. Против внесеня голосували: Чарковский-Голїєвский, Дата, Клим. Дїдушицкий, Гнївош, Городиский, Коритовский, Розвадовский, Рудроф, Стецкий, Швед, Ем. Торосевич, і Варжеха.

Над петициєю ради повітової в Тарнобреґу, жадаючою знесеня §. 12 закона о репрезентациї повітовій (що члени тої-ж репрезентациї з більшої посїлости мають право давати ся заступати на засїданях ради повітової через повномочників) перейшов сойм до порядку дневного. Пос. Бернадзіковский заявив ся против внесеня комісиї, доказуючи, що та постанова єсть останком з часів феодальних. Єго підпирав пос. Окуневский; за внесенєм комісиї, котре і ухвалено, промавляли посли Рудроф і Скалковский.

Наконець відчитано ще внесеня і інтерпеляциї, межи иншими: внесенє пос. Милана, щоби торги в руські і латиньскі сьвята не відбували ся; — внесенє пос. Меруновича, щоби Видїл краєвий розслїдив відносини торгу плодами рільними в краю в цїли заопікуваня ся сею торговлею; інтерпеляцию посла Криштофовича, коли стациї на зелїзницях

---

3)

Найстарша і найбільша держава

або

Хіна, єї минувшість і теперішність.

(Після Гессе-Вартеґґа, Е. Вольфа, ґр. Б. Сеченї'ого і др. зладив К. Вербенко).

I.

Недужий на далекім Всходї і єго европейскі лїкарі. — Яким правом стало Кіао-чу нїмецкою а Порт-Артур російскою посїлостию. — Велич хіньскої держави і єї народу. — Походженє і характер Хінців їх мова і письмо; їх звичаї і обичаї. — Короткий начерк історії хіньского народу.

(Дальше).

З попередного вже знаємо, що Хінцї суть народом монґольского походженя; тут ще скажемо кілька слів про назву хіньского народу і єго держави.

Стародавні Греки і Римляни не знали майже нїчого про Хіну; знали лиш тілько, що десь далеко на Всходї, в Азиї, єсть край, звідки купцї привозять шовк. Сей край звали Греки а за ними і Римляни — Серіка. Самі Хінцї називають свій край Чунґ-кво, що значить: „край осередка“ аґо поетично Чунґгва („цьвіт осередка“). Цїлу державу називають Хінцї Та-цінґ-кво, що значить: „держава великих сьвіточів“, се-б то володїтелїв манджурскої династиї. Інди і Малайцї називають Хіну Чіна, а Араби — Сін. Через Портуґальцїв стала звістна в Европі индийска назва і від неї пішло загально тепер уживане слово Хіна. Монґоли називають Хіну Кітат а Турки — Китай; від обох сих слів пішла російска назва Кітай.

Хінцї суть із всїх монґольских племен найбільше образован; їх держава і їх культура суть нинї найстарші на сьвітї. Їх культура єсть тим замітною, що они виробили єї собі самі без помочи і впливів других народів. Для-того єсть она зовсїм инша, як культура других народів, одинока в своїм родї на цїлім сьвітї. Она єсть ще й тим дуже замітною, що в своїм пізнїйшім розвитку не дуже відбігла від первістної найстаршої, а відтак як станула в одній мірі, так і стоїть аж до нинїшнього дня. Хінцї представляють нам длятого нарід, котрий, мимо своєї давної і не малої культури, став на однім і тім самім степени, і вже не розвиває ся дальше. Они суть майже як би образом того чоловіка, котрий, набравши раз якогось знаня, якихсь переконань, не то не хоче, але майже не може вже дальше розвивати ся, і вдоволяє ся тим, що знає, бо з тим єму добре і він не чує потреби якоїсь зміни, якогось поступу.

Все, що знаємо о Хінах з найдавнїйших часів, знаємо лиш з їх лїтописий [1]), котрі доходять аж до 3082 р. перед рожд. Хр. Однакож всї найдавнїйші вісти, записані в тих лїтописях, суть по найбільшій части мітичні [2]); певні же вісти, на котрі вже можна спустити ся, не сягають дальше як до 782 р. перед нашою єрою [3]).

Із згаданих лїтописий виходить, що давні Хінцї зайшли до теперішного краю з гір Квен-люн, і заняли тут саму середину, винищивши насамперед по части дикий нарід, який тут застали, а котрого останки лишили ся ще

---

[1]) Лїтописями (з латиньска „аннали“, з грецка „хроніки“) звуть ся книги, в котрих рік за роком записують ся важні події в якімсь народі. Лїтописи суть найважнїйшими жерелами до історії.

[2]) Мітос (грецке слово) значить: „оповіданє“, „казка“; в дальшім значіню означає „устні перекази“ про події з найдавнїйших часів, котрих нїхто не записав, отже на котрі нема історичних доказів. „Мітичний“ значить длятого тілько що „казочний“. Від слова „мітос“ походить слово „мітольоґія“, котре означає „науку о богах“ у стародавних народів.

[3]) Ера (слово латиньске) значить спосіб численя часу почінаючи від якоїсь важної події (епохи). Важнїйші ери суть: 1) Жидівска, численє зачинає ся від сотвореня сьвіта; після сеї ери єсть тепер 5658 рік. — 2) Християньска, від рождества Христового. В історії числить ся лїта після сеї ери. Лїта перед р. Хр. числять ся взад: чим близше до р. Хр. тим менше; каже ся н. пр.: Александер Великий, король Македоньский панував від 336 до 323 перед р. Хр., значить ся, чим довше він панував, тим менше було лїт до рождества Христового. — 3) Магометаньска, від втечи Магомета з Мекки до Медіни.

Острів-Галич і Підвисоке-Ходорів будуть сполучені з поїздами, везучими худобу до Відня; інтерпеляцию Новаковского, що війт у Вишатичах. пов. перемиского арештував селянина Сидора.

Вісти політичні.

Після Fremdenblatt-у Рада державна буде скликана в половині марта, але день скликаня ще неозначений.

В люблянськім соймі поставив пос. Майоран внесене в справі основаня в Люблянї словінського унїверситету. Бар. Швеґель поставив знов внесене з поправкою до попередного, в котрім жадає, щоби в Люблянї був оснований унїверситет, в котрім побіч викладів в нїмецкій мові були також виклади в словінській мові. Швеґель зазначив при тім, що внесене Майорана заслугує на повне узгляднене.

Вчерашна розправа в процесї Золї була вельми сензацийна. Переслухувано між иншими ґен. Пелїє і полковника Пікарта. Перший сказав, що не добачує вини Золї. Естергази був близький суспензиї, але єму прийшов в поміч ґен. Сосіє, зложивши суд і повівши розправою. Стало ся, що сїмох офіцирів на приказ увільнили виноватого а сїмох здержало ся від голосованя. Пікарт розповів широко про всякі махінациї та інтриґи в кругах войсковых, котрі займали ся т. зв. інформацийною службою. Дальше сказав він, що на доказ вини Драйфуса не було нїчого більше лиш бордеро, і що він Пікарт, став ся жертвою лиш длятого, щоби затерти слїди вини Естергази'го і що Естергази сам приложив до того руку та мав і спільників.

Новинки.

Львів дня 12-го лютого 1898.

— Є. Е. п. Намістник кн. Евст. Санґушко не буде удїляти авдиенций в недїлю дня 13-го с.м.

— З нагоди ювілею Є. В. Цїсаря буде вибитий памятковий медаль, призначений для всїх членів армії. Той медаль на червоній стяжці буде з огляду на виконане подібний до войсковых відзнак для участників босаньскої виправи. Всї войскові будуть обовязані носити ті медалї як в часї служби, так і поза службою. Той медаль має висказувати гадку, що цїла армія обходить цїсарский ювілей з однаковою почестию. Войсковий заряд приготовляє для офіцирів і підофіцирів в чинній службі несподїванку. Именно ювілейний рік буде їм числити ся в службі так, як лїта війни, т. є. подвійно; впрочім то числене не буде ще увзгляднене при сегорічнім аванеї. На каждий случай сегорічний аванс буде більший як звичайно. В січни 1899 р. всї резервові кадети будуть іменовані поручниками. Крім того, для каждого полку будуть устроєні торжественні фестини, котрих кошт мають покрити: загальний буджет войсковий, буджет краевої оборони і добровільні жертви офіцирів.

— Руске товариство реміснице „Зоря" в Дрогобичи устроює в понедїлок 14-го н. ст. лютого на дохід власний в сали ґімнастичній міскій представлене аматорске. Відограна буде мельодрама в 5 діях Іс. Мидловского „Тимко капраль" або „Що нас губить". Початок о годині $7^1/_2$ вечером. Цїни місць: крісло 50 кр., лавка 30 кр. — З огляду, що товариство „Зоря" завязане ледви перед півроком не посїдає жадних фондів анї не має якої-небудь підмоги і тому яко початкуюче не може належито розвинути ся при помочи вкладок самих членів, упрашає місцевих і замісцевих патріотів о як найчисленнїйшу участь і матеріяльну підмогу.

— Рух поїздів на шляху Лупків-Тісна здержаний дня 5-го лютого з причини снїжних заметий, застановлено на необмежений час.

— Самоубийство. Вчера о годині $1^1/_2$ в полудне скочила у Львові з ґанку третого поверха в будинку театральнім на подвіре жебрачка, женщина около 50-лїтна і убила ся на місци. Упала на лице і так єго розбила, що не можна було розпізнати черт єго і тому не справджено єї назвиска. Трупа відставлено до шпиталя.

— В справі спроневіреня в Черняівцях пишуть тамошні ґазети: Сензацийна пригода займає від кількох днів уми черновецких міщан. Загально звістний в нашім місті Андрій Ґелечиньский, властитель двох камениць і касиер міщаньскої каси задаткової, утїк спроневіривши в згаданім товаристві звиж двайцять тисяч зр., крім значних сум, які поназичував у приватних осіб. Ґелечиньский працював в молодих лїтах при будові зелїзниць, відтак вів ріжні підприемства в Румунії, де доробив ся маєтку. Повернувши до Черновець, оженив ся з вдовою, купив реальність і від разу займив визначне становище між міщаньством. Належав до ініцияторів і основателів згаданої задаткової каси і обняв в нїй посаду головного касиера. Впрочім обертав ся він у всїх кругах і мав великий вплив. Посередничив при купнї домів, арендував міске мито, засїдав у видїлах товариств, а особливо грав визначну ролю в стрілецкім товаристві. Якийсь час був радним і засїдав навіть у міскім видїлї. До послїдної хвилї тїшив ся славою честного чоловіка і нїхто не припускав, що в тій поважній, сивій, 60-лїтній голові, може зродити ся гадка обманьства. Тому всї здивували ся, коли розійшла ся чутка, що Ґелечиньский утїк минувшої пятницї з Черновець і то в товаристві молодої женщини Марії П., властительки склепу. Перед виїздом продав свої реальности, а рівночасно позатягав позички у знакомих та на векслї з підписами приятелів. По утечи Ґалечиньского викрито в касї згадане спроневірене.

— Фритйоф Нанзен виїхав дня 29-го сїчня з Нового Йорку до Европи. Відчити, які устроював в Америцї, принесли єму хороший дохід в квотї 40.000 долярів. Тепер їде Нанзен до Анґлії, де має устроїти ряд відчитів о своїй виправі до бігуна і надїє ся з того великих доходів.

— Нагла смерть Анна Черник, родом з Вишенки, городецкого повіта, довголїтна служниця у н. М., при ул. сьв. Софії у Львові, 70-лїтна женщина, померла скоропостижно минувшої ночи. Смерть наступила в наслїдок старечого обезсиленя.

— Помер Корнило Городиский, посол до ради державної і властитель більшої посїлости, вчера рано у Львові.

й до нинї. Хінцї називають сей первістний нарід Міао-ця („дїти землї"). Замітне й то, що в переказах хіньского народу з найдавнїйших часів знаходить ся вість про якісь потопи, в котрій рід людский вигинув так, що лишило ся лиш кількох людий. Перша потопа мала бути за часів хіньского володїтеля Фу-чі около 2600 р. перед р. Хр., друга за часів володїтеля Яо около 2350 перед р. Хр. Обох сих володїтелів уважають Хінцї за основателів своєї культури і за великих законодателів.

По сих обох цїсарях настало пановане цїсарів з династиї (пануючого роду) Гія, по котрій настала друга династия Шуні а по тій третя династия Чоу або Чегу. Першим цїсарем з сеї послїдної династиї був Ву-ванґ. Він був первістно лиш князем якоїсь провінциї, але відтак збунтував ся проти цїсаря, та при помочи других вельмож скинув цїсаря з тропу, сам засїв на нїм і так дав початок новій династиї, котра панувала від 1122 до 249 р. перед р. Хр. Від сеї пори подають вже хіньскі лїтописи певні вісти.

Аж до цїсаря Ву-ванґа була форма правлїня в хіньскім народї така сама як і у всїх народів в глубокій старинї, а до котрої они опісля знову вернули і задержали єї аж до нинїшного дня. Та форма правлїня єсть патріярхальна, значить ся, цїлий нарід уважає себе за одну родину, а свого володїтеля батьком тої родини, котрого, яко голову родини, мусять всї єї члени безусловно слухати. За пановання династиї Чоу знесено сю форму правлїня а заведено иншу, феодальну [4]) або ленничу. Вуванґ дістав ся на престол лиш при помочи других вельмож. Они, що правда, призвали єго своїм володїтелем, монархом, але він мусїв за то надїлити їх не лиш землями (дати лено), але й признати їм в їх землях майже таку саму власть, яку і сам мав. Ті вельможі були супроти свого монарха або ленодавця лиш ленниками або вазалями (слушниками, котрі обовязували ся слухати свого ленподавця, бути єму вірними і робити службу войскову, боронити край від ворога і т. д.), але у себе дома були они майже независимі володїтелями. До того ще земля, що належала до особи цїсаря, була в самій серединї і дуже маленька, бо займала не більше лиш 444 кільометр., а ленники мали свої землї на границях і могли їх розширяти, забираючи землї своїх ворогів. З того вийшло таке, що ленники були більшими панами в краю, як сам цїсар, робили, що хотїли, цїсаря не слухали а навіть часто бунтували ся против него. (Подібно було колись і у нас в Европі а слїди того феодального правлїня лишили ся ще й до нинїшного дня). Як виглядало тогди в Хінї, видко із слїдуючого опису подїї під конець пановання династиї Чоу, який подають хіньскі лїтописи:

Ву-шенґ, князь з Ченґа, був як і єго батько, князь Ву, довгі лїта першим мінїстром в державі, але не мешкав в столици держави, лиш у своїй власній, а про державу зовсїм не журив ся. Стало ся так, що цїсар Пінґ рішив ся скинути з мінїстра (по нашому сказали би ся тепер: відобрати єму теку мінїстра або дати димисию), а зробити першим мінїстром другого ленника князя Ко. Але хоч цїсар сказав єму: „Не сьмієш противити ся!" мимо того Ко не хотїв обняти посаду мінїстра, бо очевидно бояв ся Ву-шенґа. Ву-шенґ, довідавшись о тім від своїх заушників, поїхав зараз до столицї Пінґа і там подав ся сам до димисиї. Цїсар, чуючись слабшим від свого мінїстра, налякав ся і став єго просити кажучи: Ваша Милость так довго не показували ся на моїм дворі, що я вже в моїм серци тим занепокоїв ся. Ну, але тепер, коли Ви явили ся передо мною, то я тим так зрадів, як та риба, що дістанесь назад до води. Длячого-ж Ви сказали так важке слово!

Але Ву-шенґ упер ся при своїм, хоч по правдї лиш на око. По довгих короводах рішив ся бути і дальше першим мінїстром, але під услівєм, що цїсар пішле до Ву-шенґової столицї наслїдника престола на закладника. При тім сказав він, що заслугує за таке поступоване на то, щоби єму хоч би й десять тисячів разів голову стято, але коли вже цїсар дає єму свого сина на закладника, то й він дасть цїсареви свого. Вушенґ лишив ся відтак першим мінїстром на цїсарскім дворі аж до смерти Пінґа.

По смерти цїсаря обняв він разом з князем Чоу, званим також „князем з чорним плечем" правлїне держави, доки аж не прийде з єго столицї наслїдник престола. Але той помер з жалю за своїм батьком, а на престолї засїв єго син Лін. Той передовсїм постановив позбути ся Ву-шенґа і сказав до князя Чоу: „Менї не треба опікуна". А до Ву-шенґа самого сказав знов: „Ваша Милость були мінїстром за попереднього цїсаря. Я не хочу Вас трудити так многими роботами на моїм дворі. Вы собі свій власний пан". На то Ву-шенґ: „Я вже давно хотїв уступити ся, та ще й нинї уступлю ся". А в сїнех до стоячих там сказав: „То хлопятко не варте того, щоби єму помагати в правлїню" — забрав ся і поїхав до Ченґ.

Приїхавши домів, хотїв він зібрати войско і виступити против цїсаря, але відтак надумав ся инакше і забрав лиш всю пшеницю з цїсарского поля, а в три місяцї пізнїйше весь риж. Цїсарский ґубернатор, боячись Ву-шенґового войска не важив ся ставити опору. Цїсар, довідавшись о тім, хотїв Ву-шенґови виповісти війну, але також дав спокій. Аж в третїм роцї єго пановання явив ся Ву-шенґ знову на цїсарскім дворі. Тогди спитав єго цїсар: Як же там випало у Вас сего року жниво? Ву-шенґ відповів, що хвала Богу добре. На то цїсар: „То мене тїшить, бо може бодай сего року моя

[4]) Feodum або feudum (слово незвістного походженя, утворене на лад латиньский); замість него уживають Нїмцї слова Lehn, від котрого пішло і наше слово „лено" — значить право надїляти когось землею і всїлякими правами, а відтак і сам надїл. Остаточним наслїдком лена була панщина.

Господарство, промисел, торговля, гігієна і выхованє.

Добрі ради.

Радьте ся спільно і спільно беріть ся до діла!

— О чім радити? А вже-ж що не о політиці — з неї ніхто ситий не буде; а впрочім нехай о ній радять ті, що на ній розуміють ся. У господарів то найбільша і найважнійша політика — господарство; то й найлїпша політика, бо коли нам господарство буде вести ся, то й лиха політика нічого нам не вдіє. Тепер ще зима і великої роботи нема, отже знайде ся час на раду. Нехай кількох господарів, найблизших сусідів і добрих приятелів зійде ся разом у одного, а не в коршмі та нехай поговорять о тім, чи не добре було би їм взяти ся до якоїсь спільної роботи, до якої та як. В громаді знайде ся богато такої роботи, котру можна би лиш в спілці зробити, а котра вийшла би в користь не лиш самим спільникам, але й цілій громаді. А ось н. пр. таке: Чи не можна би в громаді заложити спільний склад збіжа, а відтак єго спільно продавати? Але то ще далека річ — спіба близша; треба би може спровадити звідки доброго насіня. Одному то трудно, а в спілці було би лекша. А може здалось би спровадити штучного навозу: каініту, кістяної муки або томасини? В перших днях весни, коли ще земля не обісхла і не можна орати, найліпша пора нищити миши, далеко ліпше як в осени, бо раз миши задля води на поли не розлазять ся дуже по норах, держать ся більше лиш в кількох, а відтак они й голодні, то й скорше їдять трутку. Отже чи не добре було би взяти ся спільно до сеї роботи і спільно спровадити собі заразник, котрий Виділ краєвий готов давати громадам безплатно, скоро би они того зажадали. Дуже легко може бути, що й ціла громада пристала би на то, як би їй хтось піддав таку гадку. Ану порадьте о тім, та піддайте ту гадку цілій громаді. А ще одна важна річ, щоби о ній не забути: може не в одного з тих, що будуть радити єсть мочарувата сіножать, котру він не може осушити, бо через свого сусіда, котрий також має таку саму сіножать, не може спустити води. Порадьте ся разом, як би то і коли зробити. Спільними силами поправляйте свої ґрунти. Порадьте також о тім, чи не далось би яким способом купити собі які машини господарскі, або чи не далось би спільно випасати худобу, а відтак єї продавати. Оттаких і тим подібних справ знайде ся дуже богато. А коли так зійдете ся разом у вільнім часї і поговорите собі о своїх потребах, то і час мине вам весело та не без хісна і покажете, що ви люди розумні і дбалі о своє добро. Памятайте лиш на то, що власна поміч найліпша і найпевнїйша та що ніхто вам так не поможе, як ви собі самі.

— Яка ярина родить ся найліпше на піскових ґрунтах? (Відповідь на присланє питанє). Відповідь на се питанє могла би бути дуже коротка: ні яка не родить ся добре — як би не то, що в сім питаню містить ся вага ще в чімсь иншім, що потреба знати для тих господарів, котрі мають городи на піскових ґрунтах. Город на пісковім ґрунтї єсть руїною для єго властителя. Ґрунт такий, що правда, дає ся легко обробити і ярина росте на нїм добре, але й борзо виганяє в гору, буває марна і коли настане сухий час, спалює ся зовсїм. Ґрунт такий вимагає дуже богато гною, затїпованя і вкриваня, а пере, овсїм дуже богато води, а навіть наводнюваня, особливо в сухих роках. Город такий через гній і підливанє кошт є в десятеро більше, як то варте, що з него збере ся. Длятого замість мучити ся в такім городї і робити собі великі видатки, ліпше взяти ся насамперед до поправи ґрунту. Треба то памятати, що ярина удає ся добре на кождім ґрунтї, скоро лиш єго добре обробить ся. Пісковий ґрунт вимагає конче поправи, меліорациї. Найлїпшим средством до поправи єсть глина; ґрунт стає від неї тугійший, більше урожайний і задержує довше вохкість. Літом треба роздобути собі глину, висушити на сонци, роз, ерти на порох, а відтак той порох розсипати в городї вереткою на 1 центим. грубою і добре присапати єго умисно до того зробленою зризубчастою сапою (подібною до т. зв. зелізних ґралів, лиш загнених в долину). Посипати і присапувати треба лиш сухою порою, бо лиш тогди глина з піском добре змішає ся. Не потреба також більше ґрунту посипувати, як можна за один день обробити. Замість глини можна брати також намул із ставів або з калабань і землю з ровів. Попіл єсть также добрим средством до поправи. Така поправа і не єсть так дуже трудна і не коштує богато, бо можна що року лиш часть города поправляти, парцелями, чверть города або половину. На піскових ґрунтах удає ся ще найлїпше ранна рожева бараболя і довга червона морхва.

— Що робити на відмороженє. Коли відмороженє єсть лиш легке і свіже, то треба: 1) що дня бодай три рази відморожене місце натирати снігом, або робити оклади з студеної води, до котрої пустить ся кілька капель сольної кислоти; або — 2) робити оклади з оловяної води (купує ся в аптиці); або — 3) купити в аптиці хльорового вапна, дати повну ложку з него до миски студеної води і мочити в нїй рано, в полудне і вечер відморожені руки або ноги а по вимоченю добре обтерти. Коли відмороженя суть старші і більші, то треба: 1) відкроїти кружільце з свіжої цитрини і приложити на піч; — 2) мастити три рази на день йодовою тинктурою за помочию пензлика; — 3) робити оклади з 1 части салітрової кислоти (або т. зв. шайдвасеру) і 4 частий води. Ту мішанину можна казати зробити собі в аптиці, лиш бути осторожним з нею і ховати під ключ, щоби хто не напив ся. На попуканї від відмороженя місця треба два рази на день прикладати цинкову або оловяну масть (купує ся в аптиці).

— Як відкрутити заржавілу шрубку. Треба єї напустити терпентиновим, або цересиновим олїєм, або хоч би нафтою, побити єї кілька разів молотком, а відтак розкрутити. Коли би й то не помогло, а шрубку можна би яким способом добре розігріти, то треба й то зробити, а тогди она дасть ся відкрутити.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Берно (моравске) 12 лютого. Сойм на вечірнім засіданю ухвалив буджет шкільний. Підчас дебати бесідники з обох партий признали прихильність ради шкільної а правительственний комісар заявив, що утраквістичні школи будуть на жаданє громад перемінені на німецкі або чеські.

Париж 12 лютого. По розправі величезна товпа перед будинком судовим витала Пікарта то окликами признаня, то гаьбили єго. Прийшло до бійки, в котрій одного адвоката побито.

Софія 12 лютого. Кн. Фердинанд виїхав до своєї занедужавшої матери у Відни.

пшениця і мій риж липнуть ся для мене". Коли відтак Ву-шенґ вертав домів, дав єму цісар замість звичайних подарунків десять возів пшениці і рижу „на случай неурожаю".

Ву-шенґа взяла злість. Він казав прикрити міхи з пшеницею і рижом материями, які дістав в дарунку від „князя з чорним плечем", поклав червону стрілу і лук на один з возів і пустив чутку, що цісар приказав єму вивести війну ленникови Сунґ, котрий не платить данини. До того ще й вивісив хоругов, на котрій було виписане великими буквами: „На приказ цісаря. Горе виновникам!" Того було вже цісареви за богато. Він ще перед тим зделґрадував був Ву-шенґа на „міністра і радника державного лївої руки", а тепер відобрав єму і той титул, скликав раду і при помочи ленників Цаї, Ве і Шен виступив проти Ву-шенґа. Прийшло до битви і Ву-шенґ побив цісарске войско а навіть зранив самого цісаря. І стало ся тепер диво: ворохобник, що міг тепер зовсїм знищити власть цісарску, позволив войску цісарскому свобідно вертати назад а сам по-орив ся цісареви. Післав до цісарского табору 100 баранів, 12 волів і більше як 100 возів з провіянтом та посланника, котрий ось що сказав цісареви: „Твій слуга, Ву-шенґ, що заслужив собі на смерть, був змушений боронити свій край і длятого зібрав войско. Несподївано і через неосторожність нашого войска стало ся так, що Ваше Величество зранили. Тому то Ву-шенґ дрожить тепер, як то зьвіря, що єго мають різати на жертву і післав мене, свого міністра, щоби я почув вирок Вашого Величества а заразом і звідав ся про стан здоровля свого володїтеля і верховного пана. Та мала данина нехай буде поки що малим подарунком на покріпленє для цісарского войска, а цісар мій нехай простить і помилує".

Цісар мовчав на то — сказано в літописи — але єго лице спаленїло від сорому. Пізнійше хотів цісар знову виступити против Ву-шенґа, але не всї ленники хотїли єго слухати і він мусів Ву-шенґови дати спокій. За пізнїйших цісарів з династиї Чоу було ще гірше; они не мали майже нїякої власти, ленники розбили державу на малї части і поробили ся в них „в п'ами" се-б то королями. В хінській державі настало тогди то само, що було в Европі, головно же в Німеччині, в середних віках. Під ту пору виступив Конґ-фу-це, званий загально в Европі загально Конфуцием (Confucius), славний хінський учений і фільософ, котрий своєю наукою додав хінському народови і хінській державі нового житя, і та наука держить Хіну ще й нинї. Пізнїйше поговоримо о нїм трохи обширнїйше.

В яких двіста літ по смерти Конфуция, в році 249 перед р. Хр. Король Чінґ, ленної державі Цін, зробив конець династиї Чоу, поносив всї ленні державі, замість давного титулу „Ванґ" (король) прибрав титул „Гванґ-ті" (пан і цісар"), зробив ся необмеженим володїтелем цїлої хінської держави, завів назад патріярхальну форм правліня, і так став ся основателем четвертої династиї званої „Ші-гванґ-ті" („перший пан і цісар"). Він подїлив цїлу державу на 36 провінций або ґуберній, сполучив в своїх руках всю власть, а щоби єї ще більше показати і тим ліпше ужити на полудни, велів будувати на границі держави звістний „хінський мур", котрий мав хоронити державу від нападів сусїдних народів. Мур той стоїть ще до нинї, хоч місцями вже розвалив ся, і тягне ся на 3000 кільометрів далеко, єсть пересічно на 8 метрів високий а на 5 метрів широкий. Після погляду деяких учених розбивали ся об той мур напади безчисленних орд монґольских народів, котрі відтак, маючи заперту дорогу до Хіни, пустились до Европи і наробили богато нещастя. Чінґ панував 40 літ. По єго смерти збунтували ся знову ленники, убили єго сина, а один з них оснував нову, пяту династию Ган.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: **Адам Крехонецкий**

Поручає ся

торговлю вин ЛЮДВИКА ШТАДТМІЛЛЬЕРА у Львові.

Tysiące rodzin

piją

z upodobaniem

co dzień

Kathreinera

Kneippowską kawę słodową

Wolna od składników kawy zwyczajnej zdrowiu szkodliwych Kathreinera Kneippowska kawa słodowa jest jedyna, która posiada jej zapach i ulubiony smak. Podniecając apetyt i będąc łatwo strawną, Kathreinera Kneippowska kawa słodowa okazała się już zaraz przed laty korzystną dla dorosłych i dla dzieci. Wyborna jako dodatek do kawy ziarnistej i bardzo polecenia godna w miejsce tejże. Ze względu na zdrowie i oszczędność prawdziwy Kathreiner powinienby się znajdować w każdym domu.

Ostrzeżenie przed lichemi naśladownictwami.

Товариство взаїмних обезпечень

„Днїстер“

у Львові, Ринок ч. 10 (дім „Просьвіти“).

перше і одиноке руске товариство асекурацийне **(припоручене** Всечестному Духовеньству і всім вірним Впреосьв. Митроп. і Преосьв. Еп. **Ординариятами** всїх **трех епархій),** обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід пожарних.**

„Днїстер“ вступив в 6-ий рік своеї дїяльности з днем 31-го ґрудня 1897.

Стан фондів:

Фонд резервовий	73.874 зр. 47 кр.	176.143 зр. 87 кр.
Резерва премій	52.269 зр. 40 кр.	
Фонд основний	50.000 зр. — кр.	

Виплачені шкоди до кінця 1897 р. 430.100 зр. 42 кр.

Шкоди ліквідують ся **безпроволочно. Полїси** „Днїстра“ принимає **Банк краєвий** при позичках гіпотечних.

На жите можна обезпечати ся через „Днїстер“ в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові в як **найкористнїйших** комбінациях.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“ стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, удїляє **позички** за оплатою $6\frac{1}{2}\%$ за інтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв і приймає **вкладки** до опроцентованя по $4\frac{1}{2}\%$.

Зголошеня о удїлене аґенциї в охрестностях де **нема** близько аґенциї „Днїстра“, **приймають ся.** 12

Інформациї удїляє Дир. листовно

ГАЛИЦКИЙ

КРЕДИТОВИЙ БАНК

принимає вкладки на

КНИЖОЧКИ

і опроцентовує їх по

$4\frac{1}{2}\%$ на рік.

7

Для Львова і Галичини

головний склад і експедиция

WARSZ. TYGODNIKA ILLUSTR.

находить ся

у Львові, в пасажу Гавсмана ч. 9.

Аґенция дневників і оголошень

принимає також

пренумерату і оголошеня до Warszawsk-ого Tygodnik-a Illustr.

В кождій книгарни

можна замовити 30-те видане нагородженої книжки радника мед.

недугах тайних і нервових і радикальнім їх вилїченю.

За надісланем **60 кр.** в марках листових, висилає вже оплачену посилку

CARL ROEBER

Braunschweig. 11

Франко і без коштів

лиш злр. 5·50

знаменитий

СУРДУТ ЗИМОВИЙ З ЛЬОДЕН

в сильного, грубого, теплого льодену, не до подертя, в грубою і теплою підшевкою, після найновійшої моди, добре зроблені, в ковнїрем до викладаня і кипенями, краски брунатної, сїрої, драп, гладкий або в крати.

Сурдути ті суть вадивляючо дешеві, отже кождий в читаючих то най не занехає замовити собі. — На міру треба подати: обвід грудий і довготу рукавів. Посилки за послїплатою або за попереднім надісланем гроший франко і без коштів.

Адреса: Бюро убрань Алфель, Відень I. Фляйшмаркт 6.

6

Ново отворена Агенция дневників і оголошень

Пасаж Гавсмана ч. 9,

принимає оголошеня до всїх дневників

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.